

Het IEA heeft enige tijd geleden een soortgelijk onderzoek opgezet naar het leesonderwijs. Ook nu weer heeft België 'om financiële redenen' de boot gemist.

Rita Rymenans - Romeinse Put 50 - 2520 Edegem

Beeldcultuur

Centravoc (samenstelling) In het begin was er Dallas ... Televisie als onderwerp van vorming, Leuven /s-Gravenhage, Infodok, 1988. 147 blz.

In Knack van 26 april j.l. een merkwaardig citaat uit Neil Postmans nieuwste best-seller gelezen: "Televisie kijken vereist geen specifieke vaardigheden en kweekt geen specifieke vaardigheden. Daarom vallen er ook geen vorderingen te boeken en bent u op dit moment geen betere of slechtere televisiekijker dan vijftien jaar geleden (....) het interpreteren van televisiebeelden vereist geen kennis of ervaring." (Knack; blz. 188)

Ik vermoed dat dit citaat recensent Eric Gobbers goed uitkwam - de man schijnt zijn eigen kruisvaart begonnen te zijn onder het banier 'van televisiekijken word je blind' - want van de schrijver van *Teaching as a Subversive Activity* en zelfs het nog genuanceerde *Wij amuseren ons kapot* (ook over de nefaste gevolgen van de beeldbuiscultuur) verwacht ik dit niet tenzij in een bepaalde context. Die laat Gobbers rustig weg. Maar het kwaad is hoedanook geschied: het staat er en het is klinkklare nonsens. Elke vorm van menselijk gedrag berust op het verwerven, veranderen en verbeteren of verslechteren van bepaalde vaardigheden: van neuspeuteren over het knopen van veters tot het lezen van teksten toe. Overigens blijkt uit recent onderzoek in Groot-Brittannië dat een gedegen T.V.-kijker evenveel tekst aan ondertitels doorneemt als de lezer van een aanzienlijk aantal detectiveromans. Maar ook detectieveromans lezen 'vereist geen specifieke vaardigheden enz.' volgens bepaalde schrijvers.

Waar het natuurlijk om gaat is de slechte kwaliteit van de T.V.-programma's volgens de maatstaven van Postman en Gobbers. Aangezien de programma's slecht zijn en bijdragen tot de verloedering van de Menselijke Cultuur zijn de betrokken vaardigheden te verwaarlozen en dus te negeren.

Het is overigens opvallend hoe vaak deze cultuurpessimisten besluiten dat het hoog tijd is *om na te denken* over de beeldcultuur. Een vrij nobel besluit, mocht het niet komen na ettelijke bladzijden *nadenkerij*. Kortom : besluiten dat slechte programma's (in de V.S. schijnen ze er een patent op te hebben) het medium T.V. overbodig maken, is even onzinnig als eisen dat de gloeilamp afgeschaft wordt omdat lichtorgels in disco's op de zenuwen werken.

In bepaalde vormings- en onderwijskringen is al geruime tijd interesse voor de beeldcultuur. Dat uit zich dan niet in tomeloze *nadenkerij* maar wel in onderzoek naar de eigenschappen van het medium en het trekken van conclusies *naderhand*. Eén studie daarvan is als *Schermen met de realiteit* gepubliceerd (zie recensie VONK, 1988/2); een ander is *In het begin was er Dallas ... Televisie als onderwerp van vorming*.

De titel alleen al zal veel mensen op stang jagen of op zijn minst afschrikken. Als tegenstelling van 'in het begin was er het woord' kan het al tellen. Nochtans geeft de titel exact weer waar het om gaat - en dat zijn drie dingen. Ten eerste behandelen een aantal artikels de confrontatie tussen Woordcultuur en beeldcultuur; ten tweede onderzoekt een groep schrijvers het fenomeen 'Dallas' omdat dit soort T.V.-reeksen een nieuwe bijbel is geworden voor veel mensen (en ook tot protestanten heeft geleid); ten derde maakt 'in het begin' duidelijk dat de beeldcultuur pas in haar kinderschoenen staat.

Net zoals het eerder vermelde *Schermen met de realiteit* vind ik *In het begin was er Dallas* een boekje dat in elke schoolbibliotheek thuishoort.

In de artikels over Woordcultuur en beeldcultuur wordt duidelijk dat het hier eerder om een gevecht tussen elitaire en massacultuur gaat dan om een strijd tussen woord en beeld (lees: boek en T.V.). De meeste auteurs wijzen erop dat als de beeldcultuur wil groeien in kwaliteit ze haar eigenheid meer moet uitwerken en niet kiezen voor een pseudo-literaire aanpak: documentaires, nieuwsga-

ring, wetenschappelijke programma's en talk-shows - die kunnen immers ook grotendeels door de radio of tijdschriften verzorgd worden. De T.V. scoort volgens hen hoog als het op het gebied van het Beeld aankomst: video-clips, reclame en animatiefilms. De mogelijkheden van het Beeld worden door de computer sterk uitgebreid; de nieuwe technologieën staan in voor een betere verzending en ontvangst van de beelden. Dit is nog maar een begin. De doemdenkers worden door de auteurs niet in hun hoekje gedruimd maar wel gerelativeerd. Er wordt bijvoorbeeld gewezen op de invloed van commerciële belangen in het totstandkomen van vernieuwingen (kabeltelevisie, commerciële T.V.). De stempel die financiële groepen op het T.V.-gebeuren drukken, leidt echter niet tot het besluit dat (jonge) mensen met alle macht van het medium afgehouden moeten worden, maar wel dat ze gevormd moeten worden: zoals men leert lezen, moet men leren kijken.

In het tweede deel wordt daar een begin van gemaakt: 'Dallas van dichterbij'. Zowel de inhoudelijke als vormelijke aspecten worden ontleed en een groot deel van de beïnvloedingstechnieken wordt blootgelegd.

Misschien is de keuze van Dallas wat ongelukkig omdat iedereen er nu wel zijn zegje over gehad heeft en de naam alleen al afstotingsverschijnselen oproept. Toch mogen we niet vergeten dat iedereen Dallas kent en wel eens gezien heeft (Leuk: zoals men Playboy bij de kapper leest vanwege de interessante artikels, heeft men Dallas wel eens gezien omdat het na Panorama kwam, voor het nieuws of tussen Panorama en het nieuws in). Overigens is de analyse die hier gemaakt wordt van Dallas, niet bruikbaar voor de meeste T.V.-reeksen.

In bijlage wordt nog een schema gegeven om een cyclus over T.V. op te zetten. Ook de bibliografische verwijzingen zijn up-to-date. Natuurlijk is dit geen perfect boek. Eén van de euvels waaraan alle bundelingen van artikels lijden, is dat vaak dezelfde argumenten en redeneringen gebruikt worden.

Maar toch, om het met The Beatles te zingen: Wait a minute, Mr Postman!

Walter De Hert - Verbondstraat 90 - 2000 Antwerpen.